

Docentenhandleiding en materialen bij

simulatie spaargeld en risico

Spelinstructie voor de docent

Er zijn in dit spel:

- minimaal 10 spaarders die elke ronde 500(duizend) euro (extra) kunnen sparen. Zij krijgen aan het begin van elke ronde van de docent een waardepapierdje voor 500(duizend) euro.
- 5 banken waaruit de spaarders kunnen kiezen – elke bankspeler heeft nodig:
 - een laptop met excel om de administratie te voeren;
 - een stapeltje overschrijvingsformulieren
- een bankdirecteur die de aandeelhouders 2x ontevreden stemt (rode beoordeling) wordt vervangen door een nieuwe directeur uit de spaardersgroep; die leerlingen wisselen van plek.

Maak onderstaand schema op het bord:

	Rentepercentage per periode				
	Ronde 1	Ronde 2	Ronde 3	Ronde 4	Ronde 5
Bank A					
Bank B					
Bank C					
Bank D					
Bank E					

Ná elke speelronde krijgen de directeuren resultaten/rendementen van hun beleggingen:

Ronde 1	Info risico 1 (0,8)	Rendement 1,2%
	Info risico 2 (1,75)	Rendement 2,75%
	Info risico 3 (3)	Rendement 4,1 %
	Info risico 4 (4,2)	Rendement 6,3%
	Info risico 5 (5,5)	Rendement 9,2%

Ronde 2	Info risico 1 (0,8)	Rendement 1,1%
	Info risico 2 (1,75)	Rendement 2,2%
	Info risico 3 (3)	Rendement 3,8 %
	Info risico 4 (4,2)	Rendement 5,8%
	Info risico 5 (5,5)	Rendement 9,0%

Ronde 3	Info risico 1 (0,8)	Rendement 1,0 %
	Info risico 2 (1,75)	Rendement 1,9%
	Info risico 3 (3)	Rendement 3,1 %
	Info risico 4 (4,2)	Rendement -6,0 %
	Info risico 5 (5,5)	Rendement -15,0 %
!!!	Als een bank failliet gaat, verliezen de spaarders hun geplaatste spaargeld.	

Ronde 4	Info risico 1 (0,8)	Rendement 1,0 %
	Info risico 2 (1,75)	Rendement 1,8%
	Info risico 3 (3)	Rendement 1,8 %
	Info risico 4 (4,2)	Rendement -25%
	Info risico 5 (5,5)	Rendement -40%
!!!	Als een bank failliet gaat, verliezen de spaarders hun geplaatste spaargeld.	

Ronde 5	Info risico 1 (0,8)	Rendement 1,7%
	Info risico 2 (1,75)	Rendement 2,1%
	Info risico 3 (3)	Rendement 4,4%
	Info risico 4 (4,2)	Rendement 8,3%
	Info risico 5 (5,5)	Rendement 10,7%

Afronding

- Eén of twee leerlingen die alleen hebben geobserveerd beschrijven hun waarnemingen en proberen waargenomen gedrag te verklaren.
- De bankdirecteuren laten één voor één hun resultaten zien en beschrijven aan de klas waarom ze bepaalde keuzes gemaakt hebben. Vraag daarbij desnoods door naar toelichtingen bij risico-keuze en het belang van de persoonlijke bonus.
- Een paar spaarders wordt gevraagd de keuzes die zij gemaakt hebben toe te lichten. Vraag ook hier door in hoeverre zij nagedacht hebben over betrouwbaarheid, rentepercentages en risico.

De docent zorgt ervoor dat tijdens de bespreking in ieder geval duidelijk wordt dat er prikkels zijn (bonus en aandeelhouderbelangen) die risico-verhogend werken. En dat het spaargedrag van spaarders een paradox bevat: zij willen zekerheid, maar óók een hoge rente (en die vereist méér risico).

Profielkaart spaarder

- Je bent een grote spaarder, die elke periode € 500 (duizend) over heeft om te sparen.
- Je hebt tussentijds geen behoefte aan je gespaarde vermogen (je geeft niets uit van je gespaarde geld)
- Je bent een actieve spaarder die banken vergelijkt en verwacht dat je geld veilig bij de bank is opgeborgen. Naar welke bank je gaat is afhankelijk van je persoonlijke voorkeuren, maar geboden rentepercentage en reputatie van de bank spelen een belangrijke rol.
- Je mag na elke speelronde je geld verplaatsen van de ene naar de andere bank. Je mag spaargeld ook op meerdere banken plaatsen als je dat wil.

Profielkaart directeur bank A

- Je bent als directeur in dienst van de bank.
- Aandeelhouders verwachten een goed rendement op hun geïnvesteerde vermogen. Ontevreden aandeelhouders kunnen je baan kosten!
 - Per ronde kun je zien of je aandeelhouders tevreden zijn:
 - een groen resultaat = tevreden
 - een oranje resultaat = gevaarlijke onvrede, je baan staat op de tocht!
 - een rood resultaat = nog 1x rood en je bent ontslagen.
- Klanten verwachten dat hun geld veilig bij de bank is opgeborgen. De hoeveelheid klanten die geld bij jou spaart is mede afhankelijk van het geboden rentepercentage en je reputatie.
- Naast je vaste inkomen krijg je een bonus van 10% van de behaalde winst. Daarvoor moet je natuurlijk wel winst behalen.

Voor de beleggingen van het spaargeld kun je kiezen uit een aantal risicoprofielen. Hoe hoger het risico, hoe hoger het potentiële rendement.

Risico-profiel*		Verwacht rendement** (in procenten)	Rente voor klanten
1	Laag	0,5 – 2	0,8%
2	Redelijk	1,5 – 4,5	1,75%
3	Middel	3 – 5,25	3%
4	Hoog	4,1 – 8,75	4,2%
5	Extreem hoog	6 – 15	5,5%

* een hoger risico-profiel kan meer opleveren, maar kan ook eerder mislukken.

**onder 'normale' economische omstandigheden.

- Kies voor de eerste speelronde een risicoprofiel – je maakt dit kenbaar aan je docent (maar communiceert er niet over met je klanten)
- Daarna maak je de rente voor het komende jaar aan je klanten bekend door het op het bord te schrijven.
- Wanneer alle banken hun rente bekend gemaakt hebben, gaan de klanten hun geld storten, dan wel opnemen (en verplaatsen)
- Wanneer alle klanten hun geld hebben gespaard, zal de docent je vertellen hoeveel rendement je hebt gehaald en geeft je eventueel aanvullende informatie. Je interne resultaten maak je niet bekend aan de klanten!
- Bepaal voor de volgende speelronde het risico dat je wilt nemen....enz....

Profielkaart directeur bank B

- Je bent als directeur in dienst van de bank.
- Aandeelhouders verwachten een goed rendement op hun geïnvesteerde vermogen. Ontevreden aandeelhouders kunnen je baan kosten!
 - Per ronde kun je zien of je aandeelhouders tevreden zijn:
 - een groen resultaat = tevreden
 - een oranje resultaat = gevaarlijke onvrede, je baan staat op de tocht!
 - een rood resultaat = nog 1x rood en je bent ontslagen.
- Klanten verwachten dat hun geld veilig bij de bank is opgeborgen. De hoeveelheid klanten die geld bij jou spaart is mede afhankelijk van het geboden rentepercentage.
- Naast je vaste inkomen krijg je een bonus van 10% van de behaalde winst. Daarvoor moet je natuurlijk wel winst behalen.

Voor de beleggingen van het spaargeld kun je kiezen uit een aantal risicoprofielen.
Hoe hoger het risico, hoe hoger het potentiële rendement.

Risico-profiel*		Verwacht rendement** (in procenten)	Rente voor klanten
1	Laag	0,5 – 2	0,8%
2	Redelijk	1,5 – 4,5	1,75%
3	Middel	3 – 5,25	3%
4	Hoog	4,1 – 8,75	4,2%
5	Extreem hoog	6 – 15	5,5%

* een hoger risico-profiel kan meer opleveren, maar kan ook eerder mislukken.

**onder 'normale' economische omstandigheden.

- Voor de eerste speelronde kies je voor risicoprofiel 4
- Daarna maak je de rente (4,2%) voor het komende jaar aan je klanten bekend door het op het bord te schrijven.
- Wanneer alle banken hun rente bekend gemaakt hebben, gaan de klanten hun geld storten, dan wel opnemen
- Wanneer alle klanten hun geld hebben gespaard, zal de docent je vertellen hoeveel rendement je hebt gehaald en geeft je eventueel aanvullende informatie. Je interne resultaten maak je niet bekend aan de klanten!
- Bepaal voor de volgende speelronde zelf het risico dat je wilt nemen....enz....

Profielkaart directeur bank C

- Je bent als directeur in dienst van de bank.
- Aandeelhouders verwachten een goed rendement op hun geïnvesteerde vermogen. Ontevreden aandeelhouders kunnen je baan kosten!
 - Per ronde kun je zien of je aandeelhouders tevreden zijn:
 - een groen resultaat = tevreden
 - een oranje resultaat = gevaarlijke onvrede, je baan staat op de tocht!
 - een rood resultaat = nog 1x rood en je bent ontslagen.
- Klanten verwachten dat hun geld veilig bij de bank is opgeborgen. De hoeveelheid klanten die geld bij jou spaart is mede afhankelijk van het geboden rentepercentage.
- Naast je vaste inkomen krijg je een bonus van 10% van de behaalde winst. Daarvoor moet je natuurlijk wel winst behalen.

Voor de beleggingen van het spaargeld kun je kiezen uit een aantal risicoprofielen.
Hoe hoger het risico, hoe hoger het potentiële rendement.

Risico-profiel*		Verwacht rendement** (in procenten)	Rente voor klanten
1	Laag	0,5 – 2	0,8%
2	Redelijk	1,5 – 4,5	1,75%
3	Middel	3 – 5,25	3%
4	Hoog	4,1 – 8,75	4,2%
5	Extreem hoog	6 – 15	5,5%

* een hoger risico-profiel kan meer opleveren, maar kan ook eerder mislukken.

**onder 'normale' economische omstandigheden.

- Voor de eerste speelronde kies je risicoprofiel 1
- Daarna maak je de rente (0,8%) voor het komende jaar aan je klanten bekend door het op het bord te schrijven.
- Wanneer alle banken hun rente bekend gemaakt hebben, gaan de klanten hun geld storten, dan wel opnemen
- Wanneer alle klanten hun geld hebben gespaard, zal de docent je vertellen hoeveel rendement je hebt gehaald en geeft je eventueel aanvullende informatie. Je interne resultaten maak je niet bekend aan de klanten!
- Bepaal voor de volgende speelronde zelf het risico dat je wilt nemen....enz....

Profielkaart directeur bank D

- Je bent als directeur in dienst van de bank.
- Aandeelhouders verwachten een goed rendement op hun geïnvesteerde vermogen. Ontevreden aandeelhouders kunnen je baan kosten!
 - Per ronde kun je zien of je aandeelhouders tevreden zijn:
 - een groen resultaat = tevreden
 - een oranje resultaat = gevaarlijke onvrede, je baan staat op de tocht!
 - een rood resultaat = nog 1x rood en je bent ontslagen.
- Klanten verwachten dat hun geld veilig bij de bank is opgeborgen. De hoeveelheid klanten die geld bij jou spaart is mede afhankelijk van het geboden rentepercentage.
- Naast je vaste inkomen krijg je een bonus van 10% van de behaalde winst. Daarvoor moet je natuurlijk wel winst behalen.

Voor de beleggingen van het spaargeld kun je kiezen uit een aantal risicoprofielen.
Hoe hoger het risico, hoe hoger het potentiële rendement.

Risico-profiel*		Verwacht rendement** (in procenten)	Rente voor klanten
1	Laag	0,5 – 2	0,8%
2	Redelijk	1,5 – 4,5	1,75%
3	Middel	3 – 5,25	3%
4	Hoog	4,1 – 8,75	4,2%
5	Extreem hoog	6 – 15	5,5%

** een hoger risico-profiel kan meer opleveren, maar kan ook eerder mislukken.*

***onder 'normale' economische omstandigheden.*

- Kies voor de eerste speelronde een risicoprofiel
- Daarna maak je de rente voor het komende jaar aan je klanten bekend door het op het bord te schrijven.
- Wanneer alle banken hun rente bekend gemaakt hebben, gaan de klanten hun geld storten, dan wel opnemen
- Wanneer alle klanten hun geld hebben gespaard, zal de docent je vertellen hoeveel rendement je hebt gehaald en geeft je eventueel aanvullende informatie. Je interne resultaten maak je niet bekend aan de klanten!
- Bepaal voor de volgende speelronde het risico dat je wilt nemen....enz....

Profielkaart directeur bank E

- Je bent als directeur in dienst van de bank.
- Aandeelhouders verwachten een goed rendement op hun geïnvesteerde vermogen. Ontevreden aandeelhouders kunnen je baan kosten!
 - Per ronde kun je zien of je aandeelhouders tevreden zijn:
 - een groen resultaat = tevreden
 - een oranje resultaat = gevaarlijke onvrede, je baan staat op de tocht!
 - een rood resultaat = nog 1x rood en je bent ontslagen.
- Klanten verwachten dat hun geld veilig bij de bank is opgeborgen. De hoeveelheid klanten die geld bij jou spaart is mede afhankelijk van het geboden rentepercentage.
- Naast je vaste inkomen krijg je een bonus van 10% van de behaalde winst. Daarvoor moet je natuurlijk wel winst behalen.

Voor de beleggingen van het spaargeld kun je kiezen uit een aantal risicoprofielen.
Hoe hoger het risico, hoe hoger het potentiële rendement.

Risico-profiel*		Verwacht rendement** (in procenten)	Rente voor klanten
1	Laag	0,5 – 2	0,8%
2	Redelijk	1,5 – 4,5	1,75%
3	Middel	3 – 5,25	3%
4	Hoog	4,1 – 8,75	4,2%
5	Extreem hoog	6 – 15	5,5%

* een hoger risico-profiel kan meer opleveren, maar kan ook eerder mislukken.

**onder 'normale' economische omstandigheden.

- Voor de eerste speelronde kies je risicoprofiel 2
- Daarna maak je de rente (1,75%) voor het komende jaar aan je klanten bekend door het op het bord te schrijven.
- Wanneer alle banken hun rente bekend gemaakt hebben, gaan de klanten hun geld storten, dan wel opnemen
- Wanneer alle klanten hun geld hebben gespaard, zal de docent je vertellen hoeveel rendement je hebt gehaald en geeft je eventueel aanvullende informatie. Je interne resultaten maak je niet bekend aan de klanten!
- Bepaal voor de volgende speelronde zelf het risico dat je wilt nemen....enz....

Overschrijvingsbewijs

Toonder heeft bij bank opgenomen een bedrag
van € ter overschrijving.

Overschrijvingsbewijs

Toonder heeft bij bank opgenomen een bedrag
van € ter overschrijving.

Overschrijvingsbewijs

Toonder heeft bij bank opgenomen een bedrag
van € ter overschrijving.

Overschrijvingsbewijs

Toonder heeft bij bank opgenomen een bedrag
van € ter overschrijving.

Overschrijvingsbewijs

Toonder heeft bij bank opgenomen een bedrag
van € ter overschrijving.

